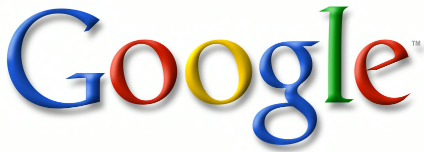
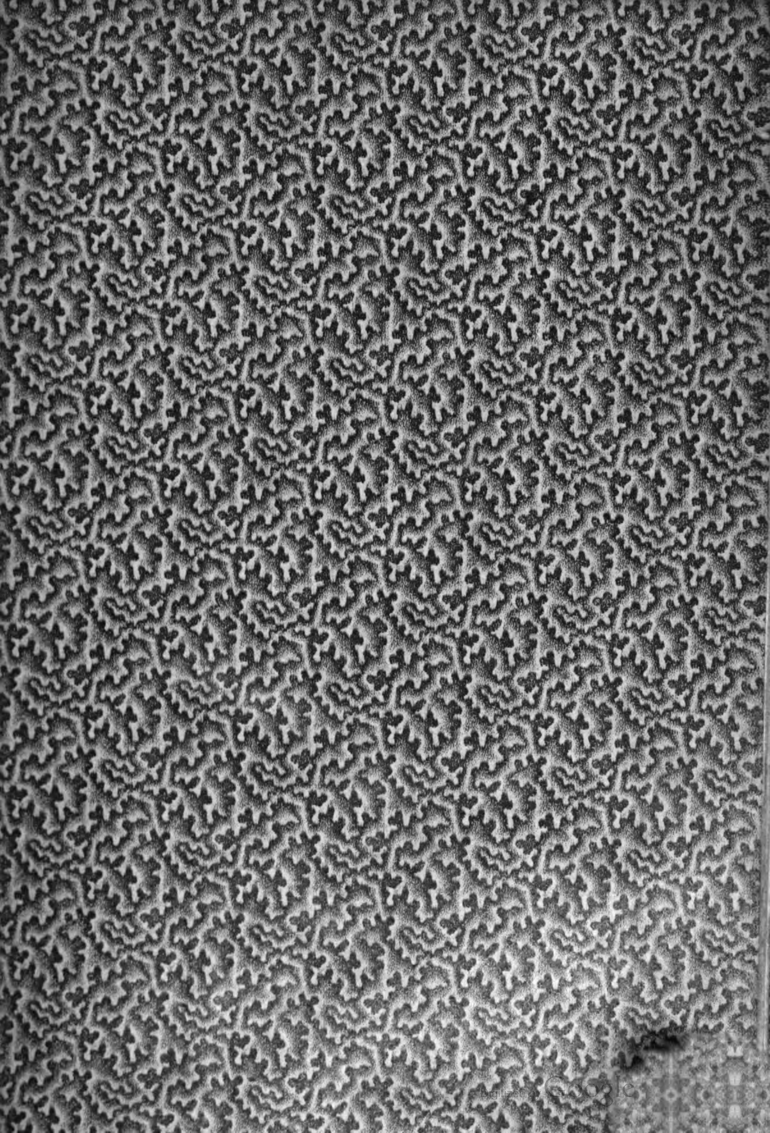

BIBLIOTH. DAV. DD. F. V. HAEGHEN

SCHOONE HISTORIE VAN

JAN VAN PARIJS.

GENT. — DRUKKERY I. C. VAN PAEMEL,
Lange Violettestraat, 25.

SCHOONE HISTORIE

VAN DEN EDELEN

JAN VAN PARYS,

Koning van Frankryk

Die door groote vromigheid en geschiktheid, verkrygde en trouwde de dochter van den Koning van Spanjen, welke ondertrouw was met den koning van Engeland.

Zeer vermakelyk om lezen.

GENT, — DRUKKERY I. C. VAN PAEMEL,
Lange-Violettestraet, 25.

Tot den Lezer.

Nieuwsgierigen Lezer, ik gaen Uliedden voor oogen stellen het aerdig en vermakelyk leven van den deugdryken en kloekmoedigen koning van Frankryk, genaemd (Jan van Parys), den welken van zynen vader beloofd was aen de dochter van den koning van Spanjen, van als hy dry jaren oud was; maer door verloop van tyd en na de dood van zynen vader, meynde zy te trouwen met den koning van Engeland, met denwelken zy tot de ondertrouw is geweest.

Maer ziet hoe den kloekmoedigen Jan van Parys (na dat hy al deze zaken vernomen had), haer eyndelyk nog voor zyne vrouw gekregen heeft, door zyne groote pratyk; en hoe den koning van Engeland geheel bedroefd, heeft moeten uyt Spanjen zonder haer naer zyn land vertrekken; zoo gy verders in deze Historie zult hooren. Neemt mynen arbeyd in dank en vaerwel.

SCHOONE HISTORIE

VAN DEN EDELEN

JAN VAN PARYS.

EERSTE HOOFDSTUK.

Hoe den koning van Spanjen aen den koning van Frankryk om onderstand kwam, hetwelk hy hem belofde te doen.

In Frankryk was eertyds eenen vromen en wyzen koning, die eenen zoon had van dry jaren oud, genoemd Jan; hy hield dan zyn hof in de stad Parijs, alwaer hy leefde met zyne koningin en al zyne edelmannen in vrede en vermakelykheden, waer door het gebeurde dat de burgers en den adel van tyd tot tyd toenamen in rykdommen en vrolykheden.

Den koning aldus zonder oorlog zynde bragt zyn tyd over met toernoyen, jagen en ander vermakelykheden; terwyl hy aldus leefde kwam er in Frankryk de droeve en onverwagte tyding, dat de Mooren in het koningryk van Spanjen gevallen waren, en hoe de spaensche edellieden het volk verleyd en tot oproer verwekt hadden, uyt oorzaek van eenen redelyken tribuyt, die den koning van Spanjen opgesteld had, om geld te krygen voor de Mooren uyt zyn land te kunnen verdryven.

De Spanjaerden aldus in oproer zynde, zoo vielen de Mooren van Grenaden, met eene groote magt in spanjen, en belegerde de stad Segovie, waer de koningin met hare dryjarige dochter zich in bevond. Den koning aldus verlaten en in nood zynde, vlugte naer Frankryk, en kwam te Parijs bij den koning, alwaer hy hem zynen nood klaegde, verzoekende van hem hulp en bystand te geven, het welk den koning beloofde te doen.

Den koning van Spanjen hoorende deze toezegging, was geheel verblyd en dankte den koning voor zyne hulp, die hy hem beloofde. Hierom waron de baronnen van Frankryk zeer verheugd, want zy groot medelyden hadden met den koning van Spanjen, ook omdat zy verlangde om hun te oefenen in de wapens; want het in langen tyd geenen oorlog geweest had.

Geheel den dag werd den koning van Spanjen veel eer aengedaen, en na de maeltyd deden de baenderheeren met de ridders van Frankryk, niet anders dan steken met lancien en toernoyen, en veel meer ander vreugdeteekens bedryvende, dit alles om den droeven en zwaermoedigen geest van den koning van Spanjen te verdryven.

Hoe den koning van Frankryk eenen brief schryfde aen de Baenderheeren van Spanjen, dat zy hunnen koning moeten gehoorzamen en onderdanig wezen of dat hy hun met de wapens daer toe dwingen zal.

Des anderdags 's morgens deed den koning eenen brief schrijven en dien luyde als volgt :

(Aen de Baenderheeren en het volk van Spanjen).

Wy hebben gehoort de klagten van onzen lieven en welbeminden broeder, den koning van Spanjen uwen natuerlyken Heer, en bijzonderlyk hoe gy ten onregt en zonder oorzaek hem hebt gejaegd uyt zyn ryk, en dat meer is, gy hebt belegert de stad Segovie, en de koningin daer ingesloten, en voorts meer ander zaken bedreven, die ten hoogsten strafbaer zyn; daerom is het dat wy de reden en de waerheyd willen weten, om ons daer toe te schikken; want wy hebben hem in onze bescherming genomen.

Overzulks wy willen verstaan dat gy van stonden aen met uw leger opbreekt en uwe koningin gehoorzaem zyt, of ik zal zelfs in persoon met een magtig leger in Spanjen komen, om u daer toe te dwingen, en zoodanige justitie doen over de rebellen, dat er geheel de wereld zal weten van te spreken ; daerom wilt gy de straffe ontgaen, zoo zend seffens 20 van de bezonderste die onder hun zyn, om te verklaren de reden en de oorzaken die hun daer toe bewogen

hebben, of by aldien zy niet en komt, zoo zal ik aen het hoofd van myn leger komen, en doen gelyk ik gezeyd heb.

Gedaen te Parys, den eersten Maert.

Den koning zond dezen brief met eenen heront in post naer Spanjen, den welken vyf weken daer na wederom te Parys aenkwam, en aen den koning verklaerde hoe hy in Segovie is geweest, en de stad belegerd had gezien met veel volk, en hoe hy den brief aen de baenderheeren en hoofdlieden van het leger bestemd had, welke van stonden aen vergaderde en den brief overlezende, raed hielden wat zy zouden doen, en besloten eyndelyk niemand van hun te zenden naer Frankryk, maer liever hun tot het uytterste te verdedigen en met hun beleg voort te gaen, en dat zy met den koning van Frankryk niet te doen hadden, dat zy om hem of om niemand zullen laten doen het geen zy voor hebben.

Na dat zy deze verklaring aen den herout hadden gedaen, deden zy hem zonder brief uyt het leger vertrekken en aanstonds het land ruymen. Den koning van Frankrijk van alles onderrigt zynde, schoot in gramschap, en besluyte de stad Segovie te gaen bezetten, en niet alleenelyk de koningin te verlossen, maer ook den koning te herstellen in zyn ryk, en wrake te nemen over het ongelyk dat zy aen hem en zynen herout gedaen hadden.

Den koning gaf seffens bevel om al de beste en

kloekste krygsmannen te doen vergaderen, ten getalle van 50000 mannen, met veel kanon en ander oorlog munitien. Daerna mackte hy eene groote revue over geheel het leger of alles in goeden staet was om te velde te trekken.

Hoe den koning van Frankryk en den koning van Spanjen te samen met veel opper-generaels en een magtig leger naer Spanjen trok, en hoe de Spanjaerden op den weg langst alle kanten de vlugt namen.

Den koning van Frankrijk zijne bagagiewagens en al zyne krygsbehoeften in zeer grooten spoed hebbende doen gereed maken, trok met zyn leger in lange dagryzen naer Spanjen, en als zy met goeden spoed voor Bisraeyen gekomen waren en de Spansche kunsten zegonsten te naderen, stelde den koning van Frankryk, zyn leger in slagorder en hy gat aen den koning van Spanjen de voorwagt en alzoo trokken zy in goed order dicht byeen gesloten in Spanjen, maer zy vonden geene vyanden op den weg, als den ruwaert van dien lande met 25 duyzend strydbare mannen, die hy verzameld had. Maer als hy vernomen had van de menigvuldige en wel geoeffende krygsbenden van den koning van Frankryk. dierft hy geenen slag leveren, maer mackte den aftogt met al zyn volk in groote vervreedheyd.

De fransche liever de belegerde stad Segovie te gaen ontzetten, als den ruwaert met zyne rebellen te volgen, trokken gerusteiyk met hun leger naer de stad Burgos, de welke voor hun geopend werd, den koning nam de inwoonders aen in genade om dat zy hun onderworpen hadden op het eerste bevel.

Hoe de ambassadeurs van de Baenderheeren van Spanjen voor den koning van Frankryk kwamen.

Den koning van Frankryk en den koning van Spanjen lagen acht dagen stil in de stad Burgos, en terwyl bragt hy een groot deel van de steden die daer ontrent lagen wederom in gehoorzaemheyd, de gene die wederspannig waren, deed hy door het vuer en het zweerd ten gronde, verdelgen, en die hun kwamen onderwerpen vergaf hy niet alleenelyk hunne misdaed, maer hy gaf hun kostelyke geschenken. Waer van den roep zoo groot was in Spanjen, dat zy uyt al de steden en kasteelen hun kwamen onderwerpen en den eed van getrouwigheid doen, aen hunnen wettige souvereyn den koning.

Als de twee koningen met hun matig leger nu acht dagen wel uytgerust waren, braken zy op en zetten hunne weg voort naer de Stad Segovie, maer op den weg ontmoetten zy de ambassadeurs der baenderheeren van het beleg, die kwamen by den koning om in onderhandeling te treden, maer den koning van Frankryk die wys was en hunne listen-

kende, gaf hun voor antwoordde : indien het hun goed denkte, dat zy hun zoude verdedigen ; want dat hy hun nooyt in genade zoude ontvangen, voor dat de edelen en onderzaten des lands, op hunne kniën zoude vallen en hunnen koning om genade bidden, en het volk in hunne hemdens met den blooten hoofde, en dat hy 50 van hun wilde straffen die meest de oorzaek van den opstand waren, tot spiegel voor de ander rebellen.

De ambassadeurs dit hoorende werden zeer benouwd en niet zonder rede want zij zagen dat zij de fransche magt niet konde wederstaen, en dat alreede het derde deel van het land in hunne handen was, overzulks niet wetende wat doen, verzochten 10 dagen tyd om deze bodschap te dragen aen de gene die hun gezonden hadden, hetwelk hun eyndelyk toegestaen werd.

Als zy by hunne heeren gekomen waren, en verhaelden al hetgeen dat zy gehoord en gezien hadden, zoo waren zy allegader zoo verslagen, dat den alderstoutsten niet wist wat zeggen.

Hoe het gemeyne volk hun onderwierpen en begaven onder de gehoorzaemheyd des konings, en hoe den koning van Frankryk van de koningin van Spanjen pragtig onthaeld werd.

Het gepeupel ziende dat zy de magt des konings niet konde wederstaen, viel af, en zy vraegden

genade, daer werd onderzogt welke de bezonderste oproerders waren, en men bevond dat het 4 van de bezonderste baenderheeren van Spanjen waren. Deze werden gevangen en tot 50 van hunne medepligtigen, die den koning ach er hem d ed voeren naer Segovie, voor de koningin, dewelke kwam met eenen grooten treyn, den koning van Frankryk en haren man te gemoed vier mylen ver. Zy viel hem te voet en weende van blydschap, en zeyde : Helaes zeer hoog geboren en magtigen koning, die goedertierelyk genade gedaen hebt aen deze arme gevangene vrouw onze Heer Jesus-Christus wilt het u vergelden,

Myne behoude zuster (zeyde den koning van Frankryk) steld u gerust, het is al voldaen laet ons van niet meer spreken als van vreugd en gerugten te bedryven. Hy nam haer op van de aerde en bragt haer by haren man, den welken van vreugd en blydschap niet een woord konde spreken, als hy zyne lieve huysvrouw nog gezond en wel varende hem zag ontmoeiten met eene schoone en kostelyke treyn.

De koningin haren man aldus gesteld ziende, viel hem aen den hals en omhelsde hem, daerna ging zy met hem en den koning van Frankryk in eene schoone en kostelyken treyn zitten, en zy ryden zoo te samen naer de Stad Segovie, alwaer alle huyzen behangen waren met kostelyke tapyten en de straeten versierd met schoone triomfbogens en arketriomfal. En alzoo deed den koning van Frankryk zynen pragtigen en

publieken intrede intrede in de stad, met zyne heeren en prinsen, met groote vreygd en blydschap, onder het lossen van het grof geschut.

Hoe den koning van Frankryk vyftien dagen in vrolykheyd doorbragt in de stad Segovie, en hoe hy justitie deed over de rebellen.

Naer dat den koning van Frankryk aldus zynen solemneelen intrede gedaen had in de stad Segovie, en daer 15 dagen doorgebragt had in vrolykheyd, zoo wilde hy justitie gaen doen over de rebellerende prinsen met hunnen aenhang en tot dien eynde deed hy in het midden van de stad opregten eene zeer groote nieuwe galg, daer deed hy de vier voornaemste kopstukken aenhangen, en voorts deed hy nog verscheyde andere justitieren op den zelven dag, des anderdags deed hy er eene groote party voeren naer verscheyde steden van het ryk, om alder gestraft te worden tot spiegel van al de heeren en burgers, opdat zy in het toekomende hunnen koning zouden gehoorzaem zyn en blyven.

Als hy nu de rebellen gestraft en het ryk in vrede gesteld had, wilde hy wederom keeren met al zyn volk naer Frankryk. Den koning en de koningin van Spanjen dit hoorende, waren droevig, en verzoekte hem dat hy nog eenigen tyd by hun blyven zoude; maer den koning van Frankryk weygerde dit zoo hy best konde, en zegde dat het ryk nu in peys en

vrede was, dat zynen tyd begonst te naderen en t'huys diende te wezen, overzulks dat hy nu moest vertrekken tot welstand van zyn ryk.

Hoe den koning van Spanjen zyne dochter terstond aen den koning van Frankryk voor zynen zoon, en hoe hy vertrek naer Parys.

Als den koning van Frankryk nu gereedschap maekte om te gaen vertrekken, gaf den koning en de koningin van Spanjen groote geschonken en kostelyke presenten aen al de baenderheeren van Frankryk; maer zy niet wetende wat dat zy aen hunnen koning vereeren zouden, presenteerden hun ryk voor eeuwig chynsbaer te maken aen het fransch ryk; maer den koning die hun bedankte, en zeyde : dat de begeerlykheyd om landen, geld of goed te krygen nooyt zyn hert bezeten had, veel min dat hy daerom zoude in Spanjen gekomen wezen, maer dat hy er gekomen is om het ryk in rust en vrede te stellen.

Ten lesten belaste hy aen hun nog dat zy hun ryk wyzelyk zouden regeren, zonder iemand te overlasten of eenige schade te doen, of hunne onderzaten te verdrukken door onbehoorlyke schatting of contributien; maer dat zy hun regeren moesten in de vreeze Gods, want dat zy door zulk eenen middel zouden geluk en voorspoed hebben, en is het dat er

u dan nog iets overkomt, laet het my dan maer van stonden aen weten, ik zal u helpen en bystaen.

Als zy de liefde en goedertierigheyd zagen die den koning tot hun bad, zoo nam de koningin haer dochter in haer ermen, die vyf of zes maenden oud was, en zy zegde tot den koning van Frankryk: Heer koning, mits dat de zaken nu zoo staen, dat wy op u gesteld hebben al onze hoop en betrouwen, zoo kunnen wy niet mankeren aen ulieden te bevelen en te rekommanderen ons arm onnoozel kind, welk ik op myne armen heb, want wy alreede bejaert zyn, overzulks onbekwaem om meer kinderen te krygen, daerom is het dat God haer laet komen tot eene bekwamen ouderdom om eenen man te nemen, gelieft dan zoo goed te wezen, van haer eenen dusdanigen te bezorgen die het best bekwaem is om dit ryk te regeren.

Den koning van Frankryk door medelyden beweegd zynde, zeyde : lieve vrienden, ik dank u van de groote jonste die gy voor my hebt, en ik belove u, is het dat God mynen zoon laet leven tot zynen behoorlyken ouderdom, zoo zoude ik verheugd zyn dat zy te samen in den huwelyken staet gevoegd werden, en is het dat God my zoo lang laet leven, ik belove u dat mynen zoon geen andere vrouw hebben zal dan uwe dochter.

De koningin deze woorden hoorende, stond ver-

baesd en zeyde: helaes heer koning, om Gods wil doet ons genade, en denkt niet dat ik en mynen man zoo vermetelyk zyn, dat wy het u gezegd hebben, op dat gy haer nemen zoudt voor uwen zoon, maer alleenelyk voor eenen uwer baronnen, welke u goeddunken zal, want gy zoudt ons al te veel eer bewyzen dat gy haer moest geven uwen zoon.

Den koning hem verschoonende, bleef by zyn opzet en zeyde: dat al hetgeen hy gezegd had voor vast hield en onwederroepelyk, overzulks dat hy zoo verstond en begeerde, dat zynen zoon met haer trouwde op behoorlyken tyd, en dat hy dit nam voor de ondertrouw.

Als den koning deze en dergelyke woorden gesproken had, nam hy zyn afscheyd van den koning en de koningin van Spanje, de koningin wilde met haren man en met meest alle de edellieden, den koning van Frankryk uytgeleyd doen tot Parys toe, om de koningin zyne huysvrouw aldaer te bezoeken, maer den koning van Frankryk overpeyzende hoe en op wat manier de Spanjaerden mogten tot opstand verwekt worden, door de vrienden van dewelke hy had doen sterven, oordeelde, overzulks dat het geraedzamer zou wezen dat zy in hun ryk zou blyven om alle onheylen te voorkomen en dat zy wel op hunne hoede zoude zyn.

Voorts belaste hy hun dat zy den armen zoo wel

goed regt zoude doen als den ryken, en dat zy God zouden vreezen, dienen en beminnen, want dat hun alle goed van hem moest komen. Ten laetsten bevol hy hun den staet van onze Moeder de H. Kerk, en de armen welke zyn de lidmaten van ons Heer, dat zy wel zouden zien dat die niet verdrukt werden, en dat God hun dan zoude helpen. Na dit schoon onderwys nam den koning van Frankryk oorlof van den koning en de koningin van Spanjen, dewelke niet deed dan weenen en zuchten.

Na dat zy hunne droefheyd een weynig gestild hadden, schonken zy kostelyken presenten en ryke giften aen de fransche ridders, officieren en soldaten ; en alzoo trok den koning van Frankryk met al zyn volk wederom naer huys, en met groote vreugd ingehaeld en ontvangen, en de feest duerde acht dagen lang, dan namen zy allegader oorlof van den koning die hun wel te vreden liet naer huys trekken.

Hoe den Koning van Frankryk gestorven zynde, beweend werd, niet alleen door geheel Frankryk, maer ook door gansch het koningryk van Spanjen.

Nadat den koning vun Frankryk den koning van Spanjen aldus in zyn ryk hersteld had, en vier of vyf jaren in vrolykheyd zonder oorlog doorgebragt had, kwam hy te sterven, hetwelk een groot verlies voor

het land was, daer werd grooten rouw bedreven door geheel het koningryk, maer meest van de koningin, die hem zeer lief had.

Zyn lichaem werd gebalsemt en alzoo met groote eer in het graf geleyd, en den lykdienst werd gedaen na behooren.

De koningin zeer wys en verstandig zynde, nam op haer het ryk te regeeren om dat haren zoon nog jong was; en zy regeerde zeer wel en christelyk in peys en vrede. En weynigen tyd daerna werd Jan haren zoon met groote pracht koning gekroond, waerom dat er groote vreugd en blydschap in Frankryk werd bedreven.

Den koning van Spanjen deze onverwagte tyding gekregen hebbende, was niet alleenelyk zeer droevig, maer ook zyne huysvrouw en zyne dochter, met meest alle de edellieden van dien lande, om het verlies van zoo eenen goeden koning, daer zy al hunne hoop en betrouwen op gesteld hadden.

Den koning van Spanjen deed in alle de kerken en kloosters gebeden storten en missen doen tot lavenis der ziel van den overleden koning van Frankryk, en zy droegen den rouw voor een jaer en zes weken door geheel het ryk.

Hoe den koning van Spanjen oud beginnende te worden besloot zyne dochter ten huwelyk te geven aen eenen wyzen en verstandigen prins.

Naer dat den tyd van den rouw verdwenen was, begon de dochter van den koning van Spanjen zoodanig toe te nemen in deugd en geleerdheyd, dat zy meest alle talen konde spreken, en men vond in het gansche ryk geen schoonder en verstandiger dochter dan zy.

Den vader en de moeder oud beginnende te worden, en anders geene kinderen hebbende; besloten dat het zeer goed zoude wezen tot welvaert van het ryk, dat zy hunne dochter zouden ten huwelyke besteden aen eenen wyzen en verstandigen prins, die bekwaem zoude zyn om het ryk te regeren naer hunne dood, aengezien dat zy nu al ruym 15 jaren oud was geworden.

Om die reden lieten zy de tyding gaen door gansch Europa, zoo dat het kwam aen de ooren van den koning van Engeland, die in dien zelven tyd weduwenaer was.

Hoe den koning van Engeland door zyne ambassadeurs de dochter van den koning van Spanjen deed ten huwelyke verzoeken, en hoe zynen gevolmachtigen met haer ondertrouw deed in zynen naem.

Den koning van Engeland deze tyding vernomen

en verstaen hebbende, van de wysheyd, schoonheyd en de welgemanierdheyd van de dochter van den koning van Spanjen, dacht in zich zelven dat hy haer wel voor zyne toekomende huysvrouw zoude begeeren. Daarom zond hy zyne ambassadeurs naer Spanjen om de dochter ten huwelyke te verzoeken.

De ambassadeurs gaven schoone presenten aen den koning en de koningin, de dochter, de baenderheeren en de ridders van Spanjen, om die te trekken tot hunnen wil, zy deden zoo veel by den koning en de koningin, dat de dochter hun toegestaen werd. Waer af de dochter niet te vrede was, om dat men daer gezeyd had, dat den koning van Engeland zeer oud was, maer om de liefde van hare ouders en dierf zy daer niet tegen zeggen. Het huwelyk werd alsdan gesloten door de gevolmagtigde. Den graef van Lancestre gaf haer de ondertrouw in den naem van den koning van Engeland ; waer over de Engelsche zeer verheugd waren, en daerom hielden zy groote feesten, en zy schonken schoone juweelen aen hunne nieuwe koningin aenstaende, en aen de jongvrouwen, ten eynde na acht dagen wilden zy wederkeeren om hunnen koning van alles kennis te geven, wat zy besloten hadden, en den tyd werd vastgesteld, wanneer zy trouwen zouden. Zy beloofden tegen dien tyd hunnen koning te brengen, om het huwelyk te voltrekken, zy namen oorlof van mal-

kanderen en de engelsche afgezanten reysden vrolyk en wel gemoed uyt Spanjen naer hun land, daer zy wel onthaeld werden van hunnen koning.

Hoe den Koning van Engeland met een groot gevolg van Edelliedcn te scheep ging om zyn huwelyk te voltrekken, en hoe hy in Normandiën lande met 400 peerden.

Als de afgezanten van hunnen koning wel onthaald en hunne mededeeling gedaen hadden, was den koning zoo verheugd om zyn aenstaende huwelyk, dat hy gebood dat men in acht dagen geene winkels openen zouden, maer alle vreugden en vermakelykheden bedryven.

Terwyl deed den koning door geheel Londen groote gereedschap maken om die te trouwen, die alreeds zyn hert verwonnen had, en om dat men in zyne landen niet veel goude of zilvere lakens vond, zoo dacht hy, dat hy, te Parys zoude passeeren om hem daer van allas te voorzien wat er noodig was.

Hierom trok hy met een groot gezelschap van brave cavalerie te schepe en kwamen over in Normandien, daer de koning van Engeland lande met 400 peerden, toegemackt naer de wyze van dien lande, en hy reysde zoo lang tot dat hy te Parys kwam, daer de jongen koning van Frankryk in den ouderdom van 18 of omtrent 20 jaren met zyne moeder regeerde.

Hoe de koningin van Frankryk den koning van Engeland op eene prachtige wys deed inhalen en ontfing.

Als de koningin hoorde dat den koning van Engeland naer Parys kwam, zond zy hem te gemoed alle de baenderheeren en de burgers van Parys in schoone ordonnantie. Op dien dag was den jongen koning van Frankryk in Parys niet, maer hy was in den bosch van Ardennen gaen jagen.

Als den koning van Engeland nu in Parys by de koningin gekomen was, werd hy van haer heerlyk ontvangen en wel getrakteerd, en terwylen zy aen de tafel zaten, verklaerde den koning van Engeland aen de koningin van Frankryk de reden en waerom hy door Frankryk kwam gereysd met zoo eenen groote treyn, en daer werd ten tyde van de maeltyd byna niet anders gesproken als van zyn aenstaende huwelyk met de dochter van den koning van Spanjen, en hy stoefte wonderlyk op de schoonheyd en goede gratien van zyn aenstaende huysvrouw.

Na het eten kwam er een groot muziek en de speellieden, men begon te dansen en veel vreugd te bedryven; den koning van Engeland was in groot verlangen om eens den jongen koning van Frankryk te zien, maer hy kwam niet, en na-dat zy nu alles in vrolykheden doorgebragt hadden, nam den koning van Engeland zyn afscheyd van de koningin, en vertrok met geheel zyn gevolg. Als hy nu uit Parijs ver-

trokken was, en als de koningin, in haren hof wandelde, viel haer in hoe haren man haer gezegd had als hy wederom uyt Spanjen gekomen was, dat hy beloft hadde zynen zoon te geven aen de dochter van den koning van Spanjen, overzulks dat zy haren zoon daer wel mede getrouwd zoude willen zien, daarom deed zy de hertogen van Orleans en van Bourbon halen, die met haren man in Spanjen geweest hadden en verhaelde hun hare begeerte.

De hertogen den wil en de begeerte van de koningin verstaen hebbende, zegde dat zy niet anders wenschten tot welvaert van hun vaderland, overzulks dat er seffens zoude moeten in voorzien worden, en zy trokken aenstonds naer den bosch van Ardennen, om den koning die blyde tyding te dragen.

Als zy te samen des nachts in den bosch kwamen, vonden zy den jongen koning in zyn bed liggen slapen, doch zy deden hem aenstonds wekken, en verhaelden hem de oorzaek van hunne komst, als den koning verstaen had den wil en de begeerte van zyne moeder, was hy zeer blyde, en byzonderlyk als hy hoorde verhalen en uytleggen al hare deugden, talenten en hare uytnemende schoonheyd, en hoe hy in zyne kindsheyd daer aen beloofd was, hy alle deze zaken rypelyk overwegende besloot eyndelyk den koning van Engeland in zyn voornemen te verhinderen, om zelve te geraken aen de dochter van den koning van Spanjen, daer hy aen beloofd was van over de vyftien jaren.

Des morgens heel vroeg gaf den jongen koning order dat al zyne prinsen, graven en edelmannen die in zyn ryk waren, aenstonds op het prachtigste versiert zouden verschynen, op een zeker plaets omtrent Parys, met al hunne bedienden ook wel uytgedorst met hunne beste livryen, en terwylen was hy stil met die twee voornoemden hertogen naer Parys gereden, om zyne moeder te verhalen zyne meyning, en te hooren wat haer gedacht daer van was.

Terwyl dat den koning alles overleyd hoe hy het best doen zoude aengaende zyn huwelyk, vergaderde meest al den adel van zyn land in stilte, op de plaets die hun door den koning aengewezen was.

Hoe den koning van Frankryk raed hield over zyn aenstaende huwelyk, en hoe hy hem gereed maekt om naer Spanjen te trekken.

Den koning van Frankryk niet zoekende gezien te wezen van den koning van Engeland of zyn gevolg, was daerom des morgens geheel vroeg by zyne moeder gekomen en hy deed aenstonds zynen raed vergaderen, en zegde tot hun en zyne moeder, hoe hy van zin was naer Spanjen te reyzen met een groot gevolg van edellieden, onbekend in stilte, om aldaer onbekend te gaen zien zyn lang beloofde en toekomende huysvrouw, en of dat zy ook zoo schoon en met dusdanige talenten versierd was, en zoo niet, zoo wilde hy den koning van Engeland met haer

laten trouwen; en hy zegde dan voorder, dat hy wilde verkleed zyn in eene verborgene kleeding, met eenen grooten staet van edellieden, door eenen anderen weg trekken naer Spanjen, met al zyne voorraedwagens en ander noodzakelykheden.

Zyne moeder en de raedsheeren deze woorden hoorende, waren blyde en prysden hem grootelyks, en zegde dat zy hem geld en goed genoeg zoude medegeven, overzulks dat hy maer met groote pracht en triomf zoude naer Spanjen trekken, gelyk zyn vader eertyds gedaen had, als hy de rebellerende spanjaerden ging dwingen hunnen wettigen koning te gehoorzamen.

Zyne moeder zegde voorder, dat hy niet met geweld van wapenen, maer met liefde, en door zyn goed gedrag moest zien het hert van zyne beminde te winnen, overzulks dat hy op zynen weg of zelfs in Spanjen den koning van Engeland of iemand van zyn volk, geen injurie of eenig ongelyk mogten aendoen, veel min onvoorziens overvallen en verslagen; want dat hem dat niet tot eer, maer tot schande zou dienen.

Den jongen koning beloofde aen de raedsheeren en zyne moeder hun in alles te gehoorzamen, en dan besloten zy dat den jongen koning den koning van Engeland niet zien of spreken zoude, dan onbekend, onder eenen anderen naem en gewaed; en zy deden de schoonste goude en zilvere lakens, de kostelykste

juweelen en andere noodzakelykheden die tot zynen prachtigen en publieken intrede dienstig waren, naer Spanjen voeren, en zy gaven bevel dat men den koning van Engeland op zyne reys onderwegen zeven of acht dagen op zouden houden, en terwylen maekte hem den koning van Frankryk gereed om te gaen reyzen.

De koningin deed openen alle de konings schatten, die wonderlyk en groot waren, want hy had nooyt oorlogen gehad als in Spanjen, daerom werden daer groote en overvloedige schatten en ryke juweelen gevonden, dewelke hy nam, om met hem te voeren.

Den hertog van Orleans had den last om alles gereed te maken van hetgeen dat er noodig was, hy nam 100 van de eerlykste baenderheeren van den huyze des konings die van zynen ouderdom waren, en 100 zeer schoone jonge pagiën, en den hertog van Orleans deed hunkleeden met dusdanige livryen als hem best dacht te wezen.

Den koning keerde weder in het bosch van Ardennen, en belaste aen den hertog van Orleans dat hy zyn uytterste best zou doen om alles in haest gereed te maken, en dat hy zoohaest als de baenderheeren opgezadeld waren, met hun by hem zou komen in den bosch van Ardennen.

De hertogen van Orleans en van Bourbon: die den last hadden, deden gereed maken 2000 mannen

van de meeste van het ryk, en 4000 archiers of schutters, met de schildknechten en pagiën, om te bewaren en te geleyden het groot getal van de koffers en bagagie-wagens. Want daer in werden geleyd de goude en de zilvere lakens, en ontallyken rykdom; en hy deed met de voorschrevene wagens mede leyden 3 kleermakers en borduerwerkers, die anders niet deden dan kleederen maken op allerhande manieren.

De koningin hield den koning van Engeland in en omtrent Parys zoo zy best konden, om hem in den dra(?)y te houden tot dat haren zoon gereed was, denwelken terwylen deed in al de winkels van Parys zoeken naer schoone kostelyke goude en zilvere lakens; maer zy vonden er weinig, want den koning van Frankryk had die meest al doen opkoopen, daer de Engelsche af verwonderd waren, dat in zulk eene stad als Parys, zoo weynige goude lakens waren.

Terwylen was den koning van Frankryk gereed om te vertrekken, en zy reysden met benden langst verschillige plaetsen, zoodanig dat het den koning van Engeland niet gewaer werd.

Hoe de 100 ridders met de pagiën voor den koning van Frankryk kwamen te Ardennen, en hoe zy met hem in schoone ordonnantie weg reysden.

De 100 baenderheeren en de 100 pagien kwamen in schoone ordonnantie voor den koning te Arden-

nen, zeer fraey gekleed met fluweel, rondom geboord met lauter goud, en de wambassen waren van fyn karmozyn satyn. Zy waren wonderlyk schoon en wel toegerust; maer boven al was den koning van Frankryk het schoonste en den volmaektsten, want hy was eenen schoonen en grooten man.

Dan verbood hy van stonden aen zyn volk, dat zy aen niemand zeggen zouden wie hy was, anders niet als dat hy Jan van Parys genaemd werd, dat hy eenen ryken burgerszoon was van die stede, en dat zynen vader hem groote schatten had achtergelaten.

Als den koning van Frankryk wist dat den koning van Engeland door Orleans wilde trekken, zoo nam hy zynen weg door Beause, door de Estampes, en als hy hoorde dat de koning aenkwam, zoo scheyde hy uyt Estempes, en ryde stil door de stad Beause, om den koning van Engeland te verwagten, en het was op eenen dynsdag dat den koning hem deed noemen Jan van Parys.

Hy ryde met zyn volk en 200 grauwe peerden door eenen weg, en het leger door eene andere weg op dat den koning hun niet gewaer zoude werden, en het leger geleyde de wagens en de schatten, en zy hadden alle dagen tyding van malkanderen.

Den koning van Engeland trok uyt Estempes, en hy ryde wel sterkelyk, dan zeyde hem zyne ridders pat er voor hun was eene menigte en schoon uytgelezen volk, wel uytgerust. Dan deed den koning van

Engeland eenen van zyne herauten gaen om te onder, zoeken wie den heer was van dit schoon volk en da' hy hem zou groeten van zynen 't wege.

Hoe den Koning van Engeland zynen herout zond by Jan van Parys en hoe hy hem ontvangen werd.

Als den heraut van den koning van Engeland den treyn van Jan van Parys achterhaeld had, stond hy verbaesd, als hy zag alle die schoone en welgeoefende krygsbenden, zeer wel en rykelyk opgesierd op gelyke peerden ryden in schoone ordonnantie. Hy meynde dat het engelen waren en geene menschen, om dat hy nooyt desgelyks gezien had.

Hy nam eenen moed, en zeyde al bevende: God groet u mynheeren en den Koning van Engeland mynen meester, die my volgt en zend my tot u, om te weten wie den hoofdman is van dit schoon gezelschap. En nadat zy hem niet alleen genoemd, maer ook geweest en hadden, stord hy nog meer verslagen, niet wetende wat zeggen, doch met eene groote eerbieding knielde hy neder op de aerde voor Jan van Parys, en zeyde: Hoog geboren en magtigen heer uwe genade moet weten als dat den koning van Engeland mynen meester my tot u gezonden heeft om te weten wat volk dit is, want hy is u zeer genaderd, en hy zou begeeren in uw gezelschap te wezen.

Nadat Jan van Parys hem zyn verzoek toegestaen en zynen naem bekend gemaekt had, trok den heraut

wederom weg, en verhaelde aen zyne meester al wat hy gehoord en gezien had, dat er wel 200 peerden waren al van een hoogte en van eender hair, en het volk dat er op gezeten is, dat het allegader van eenen ouderdom was, en op eene manier gekleed, ja tot de pagien toe, waren de schoonste lieden die ik ooyt van myn leven gezien heb.

Ik heb hunnen meester van uwent wegen gegroet, en hy heeft my gezeyd dat hy genaemd is Jan van Parys, maer voorder heb ik hem niet durven vragen. Hy is wonder fris en schoon boven al de ander heeren van zyn gevolg en die hem vergezelschapten.

Hoe den koning van Engeland by Jan van Parys kwam en hoe hy minnelyk van hem ontwangen werd.

Naer dat den koning van Engeland van zynne heraut verstaen had, dat hy Jan van Parys moest kennen aen eenen witten stok die hy in zyn hand droeg, zoo stelde hy zyn volk in order gaf zyn peerd de spooren en reyde met een kleyn gevolg rasselyk door, tot dat hy by Jan van Parys kwam, die hem zeer minnelyk ontvangde en al eer bewysde.

Den koning van Engeland ziende al dit schoon en uytgelezen volk en zoo rykelyk gekleed stond zeer verwonderd, en zeyde: God geve Jan van Parys gelukkigen voorspoed, maer neemt het niet kwalyk

want ik den titel niet weten van uwe principaelste heerlykheyd en burgt.

Heer koning (zeyde Jan van Parys, gy weet het zeer wel, want Jan van Parys dat is mynen opregten titel.

Maer waer reyst uwe majesteyt naer toe met uw gezelschap? Naer Spanjen om den koning zyne dochter ten huwelyke te nemen, zegde den koning van Engeland, en waer reysde gy naer toe met zoo een schoon en groot gevolg, en van wat kwaliteyt is uwe edelheyd.

Jan van Parys antwoordde hem, dat hy was eenen ryken burgerszoon van Parys, en dat zynen vader hem groote rykdommen achterlaten had, en dat hy van zin was naer Bordeaux te trekken en ander plaetsen daer het hem goed zou danken, en zoo hy kon dan zoude hy daer na wederom vele andere vergaderen. Hoe vergaderen (zeyde den koning) voert gy al dien staet op uw eygen kosten? Ja (zeyde hy) en het is zeer luttel voor my, want mynen vader heeft my zoodanige rykdommen achtergelaten, dat het my onmogelyk is, die te verteêren of van kant te maken.

By myner trouw (zeyde den koning) gy zult haest ten eynde wezen, want daer is geenen koning op de aerde, die zoo danigen staet kan blyven uytvoeren, Jan van Parys zeyde dat hy hem daer niet mede

bekommeren zou, want dat hy op verscheyde plaatsen veel goederen liggen had.

Den koning zeyde tot zyn volk : dezen man is zot, dat hy alzoo langst het land zyn goed gaet verteêren. Heer, zeyde zyn volk, hy heeft een zeer schoon wezen, en ware hy niet wys, hy zou met eenen kleynen inkom van geld zoo een groot gevolg niet kunnen vergaderen en onderhouden.

Als Jan van Parys aldus reyde met den koning van Engeland, en kwam tot Arsenay, zoo zegde Jan van Parys tot den koning van Engeland : Heer, indien het u beliefde van ons de eer te willen aendoen van t'avond met ons te komen eten, wy zouden goeden sier maken. Den koning van Engeland bedankte hem grootelyks, en als zy al sprekende gekomen waren by de voornoemde stad, zoo gingen zy al in hunne logementen elk met zyn gezelschap, dewelke zy door hunne voorhoede hadden doen zoeken en gereed maken.

Hoe den Koning van Engeland in zyn logement ging, en hoe Jan van Parys aen den Koning van zyne spyze zond over zyn avondmael.

Als Jan van Parys in zyn logement gekomen was, zoo was hy zeer blyde, want hy was wel voorzien voor het avondmael te doen bereyden en te gaen nemen, want daer waren allerley soorten van wild en gevogelte gebraed, hy had veel volk in zynen

dienst, die niet anders deden als over land reyzen, om te vinden en te bekomen al het geen dat hun van noode was, zoo dat hun geene soorten van spyzen nog drank ontbrak.

Het volk van den koning van Engeland deden ossen slaen, hamels en oude hoenderen, gelyk zy konden vinden, en als het tyd was om het avondmael te nemen, zoo deed Jan van Parys aen den koning van Engeland dragen in groote goude schotelen, allerhande soorten van spyzen en kostelyken wyn, waer af den koning en al de engelschen versteld stonden.

Den koning dankte hun, en zette hem ter tafel om te eten, terwylen dat dit eten warm was, want het zyne was nog niet al gereed. Groote spraek had den koning en zyn volk van Jan van Parys.

Sommige zeyden : hy is wel dwaes dat hy alzoo zyn geld verkwist, hoe lang kan dat duren? den anderen zeyde : het schynt immers een fraey, wys en verstandig man te wezen, om zyne rekening kwalyk te maken. Maer (zeyde den anderen) ik verwonder my grootelyks over zyne onuytsprekelyke genereusheyd die hy bewyst, want hy maekt niet meer werk van den koning, dan van zyns gelykte.

Den koning zeer verwonderd zynde, vraegde waer hy dien voorraed zoohaest gevonden had, die hy hem gezonden heeft, en wat voor eenen keukenmeester hy

had? het is kwalyk om te gelooven, nogtans is het eene schoone tydkorting in zyn gezelschap te wezen, God geef dat hy onzen weg reyze. Eenen engelschman zegde, zoo gaet hy ook tot Bordeaux toe, zoo hy zegt.

Den koning daerom zeer verheugd zeynde, en niet op zyne tafel hebbende dat presentabel was, om Jan van Parys in tegendeel te vereeren, deed hem met twee zyner baenderheeren bedanken en vragen of hy wilde komen slapen in zyne herberg, want hy meynde dat hy beste logement had.

Hoe den koning van Engeland twee van zyne baenderheeren zond om Jan van Parys te bedanken van hetgene hy hem gezonden had, en hoe hy by hem in de kerk kwam.

Als de twee baenderheeren van den koning van Engeland kwamen aen het kwartier van Jan van Parys, vonden zy het al begraven, met boomen besloten en schildwagten aen de poorten. Zy verwonderd zynde, vraegde wie hunnen heer was? zy antwoordden: dat Jan van Parys hunnen heer was, en zy vraegden wat zy kwamen doen? zy antwoordden dat zy kwamen van den koning van Engeland die hun gezonden had om Jan van Parys te bedanken van hetgeen hy hem gezonden had, en dat zy begeerde te spreken.

Den schildwagt bragt hun binnen, en als zy voor het logement van Jan van Parys kwamen, vonden zy andere wachters die de poorten bewaarden, aen dewelke zy zeiden de reden waerom zy kwamen.

Dan ging den officier van de wacht daer verslag van doen, en als hy weder kwam, zeide hy tot de engelsche : Myn heeren onzen meester zit aan de tafel doch niettegenstaende, komt met my binnen, en als hy in de zaal kwam viel hy op zyne knien hetwelk de engelschen ook deden.

Als de engelschen Jan van Parys aen de tafel zagen zitten en zyn volk rond hem, waren zy zeer verwonderd. De zael was behangen met kostelyke tapyten, den hemel en den vloer was bespreyd, ook feesterde hy de engelschen wel en gaf hun goeden sier, en etende zoo klapte hy lang met hun en als zy geëten hadden, en de gratie gezeyd was, begonst men op alle soorten van instrumenten te spelen.

Terwylen de engelschen aan tafel zaten met de ridders van Frankryk, werden zy wel gediend van allerley kostelyke spyze en drank zoo dat zy versteld stonden van al de groote overvloedigheyd, en byzonderlyk over het goud en zilver servies dat er was, en daer zy mede gediend werden.

Na het eten namen de engelschen oorlof en keerden weder tot hunnen koning, en zy verhaelden hem al hetgeen zy gehoord en gezien hadden, daer

hy hoe langer hoe meer afverwonderd was en zeide dat zy hem niet verlaten zouden zoo lang als hy hun wilde houwen.

Des morgens als Jan van Parys in de kerk kwam vond hy voor hem een ryk paviljoen bereyd om de mis onder te hooren de welke gedaen werd in uitstekende schoon muziek. Den koning van Engeland dit hoorende kwam ook naar de kerk, en als Jan van Parys hem zag, deed hy hem halen en alzoo hoorden zy te samen onder het pavilioen met gemak de H. mis. Het pavilioen was van binnen schoon om zien en de kussens die daer waren, alsook het sieraed van de kapel.

Als de mis gedaen was, trok elk naer zyn logement om te ontbyten, en Jan van Parys zond den koning van Engeland kostelyken warmen kost, gelyk hy des avonds gedaen had. Daerna zetten zy hun te peerde en ryden te samen naer Bordeaux, daer Jan van Parys zyn logement weder gereed en voorzien vond met alles dat er noodig was, en elke maeltyd die hy nam, zond hy den koning van Engeland zyne portie, die hem zich grootelyks verwonderde over alle die kostelyke geregten.

Hoe den koning van Engeland en Jan van Parys te samen ryden en hunne gesprekken onderwegen.

Daerna als zy te samen ryden over d'eene zyde Bordeaux, vroeg den koning van Engeland aen Jan

van Parys of hy mede naer Bayonne ging? hy ja geantwoord hebbende, vraegde den koning of hy mede in Spanjen wilde trekken? Jan van Parys antwoorde: misschien zal het zyn, want komt het my in den zin dan zal ik het volbrengen, believt het God, want aen niemand anders ben ik onderworpen (naest God) van mynen staet of wil, want om geen mensch die leeft zal ik doen dan naer mynen wil.

Den koning zegde: ik vreos is het dat gy lang leeft, dat gy misschien niet al te laet zult gevoelen wat dat de armoede is, by aldien gy uwen staet niet verandert. Jan van Parys zegde dat hy meer goed had, als hy in dusdanigen staet kon verteeren.

Den koning zyn volk beziende, begonst te lachen, en dachte in zich zelven dat hy gek was, ondertwylen zy deze en dergelyke woorden spraken, begonst het te regenen. Jan van Parys en zyn volk dit ziende, deden hunne mantels aen en de rykappen op.

Den koning dit ziende, zegde: myne vrienden, gylieden hebt goede kleederen om van den regen bevryd te zyn, dewelke zeer goed zyn om uwe beste kleederen te bevryden, wy moeten met groote ongemakken den regen onderstaen. Jan van Parys zegde: Heere, gy die eenen koning zyt, moest u volk doen huyzen dragen om hun te dekken voor den regen.

Den koning dit hoorende, zegde al lachende: voorwaer mynen vriend men zoude moeten veel

olifanten hebben om zoo veel huyzen te kunnen dragen.

Terwylen dat den koning aldus door den regen ryden, zegde hy tot zyn volk : Wat dunkt u van dien verkwister van zyn vaders goed, dunkt u niet dat hy zot is? zy antwoordden : het is eene vermakelyke tydkorting by hem te zyn, want hy doet ons veel deugden en wy brengen den tyd met plaisier door, God gaf dat hy met u wilde ter bruyloft gaen, uwen staet zoude grootelyks hier door vereerlykt worden ; want zy zullen zeer net en schoon verschynen in Spanjen met hunne nieuwe kleeren en wy zeer slecht, want onze kleederen zullen allegader gekrompen en geplekt zyn van den regen.

Als den koning aldus met zyn volk den geheelen dag door den regen gereden hadden, trokken zy des avonds met hunne natte kleederen in een slegt kwartier daer niet veel te krygen was; maer Jan van Parys voorzag hun van alles wat hun noodig was.

Dat was al wel, zeyde den koning, maer het zou voor my eene groote schande wezen als den koning van Spanjen hoorde, dat ik dit volk in Frankryk gelyk als opgeraept had verzameld tot vergrooting van mynen staet en treyn.

Hoe dat in het passeeren van eene kleyne rivier veel van des konings volk verdronken, en hoe Jan van Parys met zyn volk daer stoutelyk over ging.

Des anderdags kwamen zy te Bayonne en van daer vertrekkende, vonden zy onderwegen eene rivier, en alzoo den koning van Engeland met zyn volk voor was, begonsten zy eerst de rivier te passeeren, en daer verdronken er meer dan 60 die kwalyk opgezeten waren, waer af den koning zeer verschrikt was.

Terwyl dat den koning groot misbaer maekte over het verlies van zyn volk kwam Jan van Parys aen de rivier, en dien deed zyn volk een voor een te peerd daer over gaen; en zoo passeerden zy allegader de rivier zonder eenen man te verliezen.

Den koning dit ziende, was verwonderd en zegde tot Jan van Parys dat hy het gelukkig geschappeert was, en hy antwoordde den koning dat hy verwonderd was, aangezien hy zoo ryk en magtig was, dat hy niet eene brug deed mede voeren om zyn volk over te laten gaen.

Als den koning aldus met grooten angst en verlies de rivier over was, ryde hy met zyn volk dapper heen uyt oorzaek van den regen. En Jan van Parys lachte in zich zelven, om dat hy met zyn volk gedekt was voor den regen, en hy vraegde aen den koning of hy met hem een weynig wilde gaen jagen? Den koning

zich executeerde om te vregen, reed dapper door tot dat zy hen eene herberg kwamen, en daer bleven zy dry dagen stil liggen om hun uyt te rusten.

Als den koning daerna wederom met Jan van Parys op de baen was, vraegde hy hem om wat reden hy in Spanjen kwam? hy antwoorde: dat het omtrent 15 jaren geleden was, dat zynen heer vader daer had komen jagen, en dat hy eer hy uyt Spanjen trok, daer een strikskeu geleyd had om een hende te vangen, en dat hy nu kwam om te zien of die hende gevangen was.

By mynder trouwe zegde den koning al grimlachende gy zyt eenen grooten liefhebber van de jagt, aengezien gy zoo verre komt om het wild te zoeken, dat in uw land menigvuldiger en gemakkelyker om krygen is. Gy weet de reden daer niet af, zegde hy tot den koning.

De koning nog zyn volk wisten niet wat hy daer mede zeggen wilde, en daerom lachten zy, sommige zegden dat hy zot was: en als zy by de stad Burges kwamen, daer den koning van Spanjen zyn hof hield, vraegde den koning aen Jan van Parys of hy hem wilde aen hem verhuren met al zyn volk, hy zou hem een groote som geld geven, en ook laten zien eene schoone verandering van vrouwen en heeren. Hy antwoorde dat hy dat nooyt doen zou, aengezien hy meer geld had dan hy, zoo dat hy zyn geld niet noodig had.

Den koning dit hoorende was zeer droevig, om dat de kleederen van hem en zyn volk zeer slegt gesteld waren door den regen, en om dat Jan van Parys met zyn volk zeer schoon en wel gekleed en onbeschadigd van den regen waren, waer over dat hy vreesde in schande te vallen, en versmaed te worden van zyne beminde, by aldien Jan van Parys ook ten hove kwam; en of hy hem daerna vraegde of niet, hy gaf hem altyd slegt bescheed.

Als zy wederom den geheelen dag te samen gereysd hadden, logeerde zy 's avonds wederom na gewoonte, en des anderendags zeyde Jan van Parys tot den koning dat hy naer hem niet wachten moest, aengezien hy van zin was daer den geheelen dag te blyven.

Den koning dit hoorende vertrok van daer op eenen zaterdag, en de bruyloft moest gehouden worden 's maendags daer aen volgende. Den koning te peerde, reed voor, dat hy den zelven dag, te Burgos kwam, daer hy met groote eer ingehaeld en ontvangen werd.

Hoe den koning van Engeland te Burgos ingehaeld en heerlyk ontvangen werd.

Als den koning van Engeland tegen den avond zyden publieken intrede had gedaen in de stad Burgos, zoo bragt men hem in het hof by den koning en de koningin van Spanjen! die hem zeer minnelyk

ontvangden : ook was daer ten zelve tyde gekomen den koning en de koningin van Arragon, van Portugael en van Navarre, en meer ander princen en graven, vrouwen en juffrouwen, om de bruyloft by te woonen ; die hem allegader groote eer bewezen.

Maer de dochter van den koning van Spanjen hem nauwkeurig beziende, wèrk droevig om dat hy zoo oud was, wenschte hem twintig jaren jonger te wezen.

Terwylen men in het hof bezig was met allerley vreugde te bedryven over de komst van den koning van Engeland, was Jan van Parys in stilte des zondags met zyn volk gekomen in een kleyn stedeken, twee mylen van Burgos, hy wist wel dat des anderdags de bruyloft zou gehouden worden, en om daer in tyds te wezen, zoo zende hy twee herauten met 500 ruyters om den koning van Spanjen logement te verzoeken voor hem en zyn volk.

Hoe de herauten als zy by de poort kwamen, alleen in de stad gingen met twee dienaers, die gekleed waren op de zelve wyze gelyk zy.

De twee herauten waren dusdanig gekleed en te peerde gemonteerd al of het koningen geweest hadden, en als zy aldus by de stad kwamen, deden zy de 500 ruyters die zy by hun hadden, voor de poort blyven, en zy leyden met hun elk eene pagie, dewelke

gekleed waren in fyn violet fluweel en de peerden van gelyken.

Als zy aldus in de stad aen het paleys van den koning kwamen, vroegen zy om den koning te spreken. De dienaers van het hof vroegen wie zy waren? zy antwoordden dat zy de dienaers waren van Jan van Parys, en dat hy hun zond om den koning van Spanjen eenige zaken te kennen te geven.

Hetwelk den koning geboodschapt werd terwylen hy aen tafel zat met al zyne heeren. Den koning gehoort hebbende hoe en op wat manier de herauten gekleed en gemonteerd waren, was nieuwsgierig om hun te zien, en daerom gebod hy dat men hun wat aen den kant zou houden, tot dat de maeltyd gedaen was, en dan zoud hy hun gehoor geven.

Hoe den koning van Engeland aen tafel zittende, verhaelde aen den koning en de koningin van Spanjen niet alleen hoe en op wat manier hy onderwegen van Jan van Parys getrakteerd werd, maer ook aengaende zyne groote pragt en de wonderlyke gevallen, die hy met hem op den weg gehad heeft.

Terwylen de koningen en de koningin bezig waren met eten, en terwylen de herauten met groote verduldigheyd de komst van den koning van Spanjen waren verwagtende, zoo verhaelde den koning van

Engeland hoe den heer van deze herauten eenen ryken burgerszoon was van Parys, en dat zynen vader hem wel groote goederen moest achtergelaten hebben, aengezien hy eenen treyn voert grooter als den rryksten koning van de geheele wereld.

En voorts verhaelde hy hoe en op wat manier hy hem onderwegen van zyne tafel gezonden had, allerley kostelyke spyze en aengenamen wyn, en dat op dusdanige manier toebereyd als hy ooyt gezien of geproefd had, en dat hy hem alzoo den geheelen weg getrakteert en vry gehouden had.

Voorts aengaende de kleeding van hem en zyn volk, dit was zoodanig dat er geenen monark in de wereld kostelyker geeft, of schooner manschappen en peerden heeft; aengaende het servies daer hy en zyn volk mede gediend werd, daer was klaer goud en zilver, en dat had hy in zulke overvloedigheyd, dat zyn servies alleen meer weerd was als ons koningryk.

Nu, aengaende zyne garde of zynen treyn, dien bestond wel in omtrent 300 van de schoonste manspersoonen die ik ooyt gezien heb, allegader even oud, even frisch en even schoon gemonteerd, ik meynde als ik hun eerst zag dat het engelen uyt den hemel waren.

De koningin en hare dochter dit hoorende, waren nieuwsgierig om Jan van Parys te zien, en het was om die reden dat zy den koning smeekten op dat

hy hem ter bruylooft zou nooden met zyn volk, hetwelk hy hun beloofde te doen.

Den koning van Spanjen vraegde hoe, en hoe lang kan eenen burgerszoon zulken pragt voeren? dat heb ik hem onderwege verscheydene malen gevraegd (zeyde den koning van Engeland) en hy heeft my de eerste reys geantwoord, dat hy, als zyn goed verteerd zou wezen, dan weder ander zou gaen winnen, zoo hy kon. En daerna zeyde hy, dat hy geld en goed genoeg had, meer dat hy verteeren konde, overzulks het scheen dat hy zot is, want hy gaf daer onderwegen eenige blyken van, eerst als ik met myn volk moest doen huyzen dragen, om bevryd te zyn van den regen; ten tweeden, als er veel van myn volk verdronken in het overgaen van eene rivier, zegde hy: Heer, gy die eenen magtigen koning zyt, behoorde met u te doen voeren eene brug om die over de rivier te brengen, dan zoude u volk daer gemakkelyk kunnen overgaen zonder te verdrinken. En ten derden, als ik hem vraegde waerom dat hy in Spanjen gekomen was, antwoordde hy: dat het omtrent 15 jaren geleden was dat zynen vader hier kwam jagen, en dat hy dan hier eenen strik geleyd had om eenen hendvogel te vangen, en dat hy nu kwam om daer naer te zien. Wat dunkt u van die redens, zyn dit wyze of wat zyn het? al die dit hoorden begonsten te lachen, en de dochter van den koning van Spanjen deze woorden wel overleggende,

zegde dat dit mysterieuse, maer geen zotte woorden waren, overzulks dat zy hem begeerde te zien en te spreken. Nadat den koning van Engeland menige redens van Jan van Parys verhaelde, werden de herauten uyt order van den koning binnen geroepen.

Hoe de herauten van Jan van Parys in de zael kwamen by den koning van Spanjen, en hoe zy aen hem logement verzogten voor hunnen meester en zyn volk.

Als de herauten in de zael kwamen vielen zy den koning van Spanjen te voet, en zy verzogten hem om een logement dat bekwaem en groot genoeg zou wezen voor hunnen meester en zyn volk, aengezien hy van zin was hem daer eenigen tyd op te houden, en de bruyloft by te woonen, indien het uwe Majesteyt belieft, zeer geern zeyde den koning, en hy deed aenstonds zynen hofmeester met hun gaen, om hun logementen te wyzen. En als hy hun plaets toonde voor 300 peerden, zeyden de herauten dat hun die plaets niet helpen kon. En dan bragt hun den hofmeester weder by den koning, den welken hun vraegde of hun logement groot genoeg was? zy antwoorden, neen : want dat het wel tienmael zoo groot zou moeten wezen. Wel hoe zeyde den koning hebt gy meer dan 300 peerden Ja wel tien duyzend zeyden de herauten. Wy zou-

den wel al de huyzen moeten hebben van aen de groote kerk tot aen de poort.

Hoe, zegde den koning, het is meer dan het vierde deel van de stad, kan uwen meester hem met geen minder plaets helpen. dan zal ik die doen ledig maken tegen morgen vroeg, daerom zegt hem dat hy morgen geheel vroeg zynen intrede belieft te doen, wy zullen hem verwagten want al de juffrouwen zyn in groot verlangen om hem te zien en te spreken. Hier op namen de herauten oorlof van den koning, en zy zeyden dat zy de fouriers zouden gaan haelen om de herbergen geheel vroeg klaer te maken. Doet dat vryelyk (zegde den koning), en groet uwen meester uyt mynen naem, en zegt dat hy vroeg oppast.

Naer dat de herauten hun afscheyd genomen hadden van den koning, ryden zy de poorten uyt, daer zy de 500 ruyters gelaten hadden, en zy verhaelden hun hoe zy in de stad gevaren waren, en zoo ryden zy al wel gemoed naer het stedeken daer hunnen heer met zyn volk lag, en zy verhaelden hem alles hoe het was. Hy dit hoorende, gaf seffens order om de troepen die nog achter waren te doen marcheeren tot voor de stad, en daer deed hy hun versieren op prágtigste als het kon zyn, zoo dat zy den geheelen dag bezig waren, zoo met marcheeren als hun op te schikken.

Hoe Jan van Parys de herauten wederom in de stad zond met 500 mannen, om de logementen gereed te maken voor hem en zyn volk.

Nadat de herauten aen hunnen meester rapport gedaen hadden van al het gene dat zy in de stad gehoord en gezien hadden, en dat bezonderlyk van de uytnemende schoonheyd van de dochter van den koning van Spanjen zond hy hun wederom in de stad met 500 mannen om logement gereed te maken voor hem en zyn volk.

Naer dat de herauten met de 500 mannen vertrokken waren, vergaderde Jan van Parys al zyne baenderheeren, en hy gaf order hoe en op wat manier elk zou marcheeren met zyn volk; en nadat hy de ure en den tyd tot den marche vastgesteld had, heeft hy al zyn volk doen byeen verzamelen.

Aengaende de bagagiewagens en de soldaeten die de zelve convoyeerden, en die langst eenen anderen weg gemarcheert waren om den koning van Engeland en zyn volk te schouwen, deze deed hy allegader rykelyk versieren en kostelyk monteeren.

Terwylen dat dit alles geschiede, spraken de koningen en de koningin die tot de bruyloft gekomen waren, niet anders als van Jan van Parys, en de vrouwen waren in groot verlangen om hem te zien, daerom verzochten zy aen den koning dat hy al de zeystraten zoude doen afsluyten, op dat Jan van Pa-

rys anders niet als voorby het paleys zoude kunnen passeeren, het welk geschiede. En terwylen kwamen de twee herauten zeer triomfantelyk in de stad gereden met hunne pagien zeer rykelyk gemonteerd achter hun volgde 800 ridders, allegader ook even schoon en kostelyk gemonteerd.

De koningen en de koninginen het geloop van het volk hoorende, begaven hun in de vensters en de balconen; en zy zagen de menschen loopen in groote massa; als de fouriers begonsten het paleys te naderen, zoo was den koning zeer curieus om te weten of Jan van Parys in die bende was, en daerom haest hy hem om tegen hem te spreken, gelyk gy in het vervolg zult hooren.

Hoe de fourriers passeerden in schoon gewaed voorby het paleys van den koning van Spanjen, denwelken hun verwillekomde.

Den koning van Spanjen, ziende alle deze ridders zoo rykelyk gemonteerd voorby zyn paleys ryden noemde hun willekom, en vraegde hun waer dat Jan van Parys hunnen heer was? Zy antwoorden dat hy in het achterste legioen was.

Den koning vraegde hun wie zy waren? Zy antwoordden dat zy de fouriers waren, en dat zy kwamen om logement gereed te maken voor hem en zyn volk. Als de edellieden en vrouwen die daer

waren deze adtwoorddc hoorende en al dit volk zagen stonden zy versteld.

Den koning van Spanjen zégde tot den koning van Engeland : hoe behoudzoon, gy zegde dat hy maer, 300 Peerden had, en daer zyn er nu al meer als 500 voor by gereden, en nog is hy daer niet gepasseert. Het zyn frissche. schoone en wel gemonteerde lieden (zegde de dochter) wy behooren hunnen heer wel te feesteren, die ons zoo groote eer aendoet van op onze bruyloft te komen, want de geheele bruyloft zal daerby geëert zyn. Den koning die zegde : Voorwaer dochter gy zegt de waerheid, daerom zal ik aenstonds eenen hofmeester zenden naer zyn kwartier en zyne logmenten behangen met tapyten, en voorzien met alles dat er noodig is.

Als den hofmeester daer kwam vónd hy het volk van Jan van Parys bezig, sommige met kamers voor te slapen en de galleryen te repareeren, rnder maekten baillieboomen, sommige ontladen de bagagiewagens en namen daar uyt alles wat zy noodig hadden om hunne logementen te meubeleren en te versieren in somma elk was bezig, en zy werkten gelyk leeuwen.

Den hofmeester dit ziende stond versteld, en niet wetende wat zeggen, moest evenwel yyne boodschap doen, en daerom zegde hy tot hun : lieve vrieden den koning zend my hier, en doet u zeggen, dat al

hetgeen u gebreekt, het zy zilverwerk, tapisserie of keukengerief, dat gy het zoude believen te zeggen, ik zal het u leveren.

Zy dit verstaen hebbende deden den koning niet alleen bedanken ; maer presenteerden hem indien hy iets noodig had, zoo van kostelyke tapyten, als goude en zilvere schotels en talloiren, bekers, lepels en forchetten, en voorts alles wat in een konings paleys noodig is, dat hebben wy mede gebragt in groote overvloedigheyd, daerom zegt aen den koning indien het hem belieft, dat wy hem tien of twaalf gelaede wagens zullen zenden.

Den hofmeester dit gehoord hebbende, bedankte hun en ging weg, en als hy by den koning kwam, verhaelde hy hem alles wat hy gehoord en gezien had. De baenderheeren en de vrouwen dit hoorende die waren daar over zeer verwonderd en versteld.

Hoe de leidsmannen der wagens Jan van Parys kwamen in schoone ordinatie, en achter hun de wahens met tapisseryen, keukengereedschap, ook kleederen en het zilverwerk.

Eerst kwamen daer twee trompetters en twee timballiers met eene fluyter vooren, daerna kwamen 200 ruyters wel gewapend, zeer schoon in ordinatie twee en twee aengereden, daerna kwamen er 25 wagens rykelyk toegemaakt en bedekt met fluweel op en in elken wagen 8 hengsten gespannen, en tot

iederen wagen waren 2 lange en sterke mannen gesteld om de peerden te bestieren, en terwylen al deze wagens passeerden stonden de koningin en al de heeren en de juffrouwen verbaest over den grooten treyn, en curieus zynde wat in ee wagens wezen moogt, vraegden het eenen van de bedieners, en hy gaf hun tot antwoordde, dat zy gevolt wareu met tapyten om de kamers en de zalen te behangen van kwartieren van Jan van Parys en zyn volk, –

Terwyl den koniug van spanjen met den koning van Engeland en de koningin met haer dochter te samen onder hun discaureerden aengaende de hoe-1 anigheden en de onschryvelyke rykdomen van Jan van Parijs kwamen daar wederom 25 wagens, óp de zelve wyze versiert gelyk de voorgaende, en die waren bedekt met roode panne, in deze was het lynwaed en de keuken gereedschap van Jan van Parys.

O goeden God (zegde de koningin) wie is dien die dusdanigen staet kan uytvoeren, en zullen wy hem niet haest zien? en terwylen zy aldus te sam u bezig waren met spreken, kwam er eenen bedienden zeggen dat de noenmaeltyd gereed was. Het vrouwvolk zegde om Godswil spreekt daer niet af, want daer is voor ons nog geen meerder plaisier geweest als dezen ontallyken rykdom te zien.

Als de 25 wagens wederom voorby waren, zoo kwamen daer wederom 25 andere, bedekt met blau-

wen damast, en de hengsten bekleed met den zelven, in deze wagens waren zyde, goude en zilvere lakens om nieuwe kleederen van te maken, voor Jan van Parys en zyn volk.

Den koning van Engeland verbaest zynde, excuseerde hem, en zegde dat hy die wagens of die manschappen niet gezien had, overzulks dat hy niet kon in geheel zyn verstand begrypen hoe eenen burger aen zoo groote schatten kan geraken. De koningin en hare dochter stonden ook versteld en zeyden : dat zy hem begeerde eens te ziens en te spreken ; overzulks elk was nieuwsgierig, en liep zoo op straet als in de vensters, om zoodanigen ryken burgers-zoon te zien inkomen met al zyn volk, en daer was een groot gedrang op de straten ; men sprak anders niet als van Jan van Parys.

Als den koning van Engeland dit alles hoorde en zag, werd hy mistroostig, om dat hy zag dat men van hem zoo veel niet meer en maekte, ja dat nog het ergste was, om dat er geenen tyd en was om van zyn huwelyk te spreken.

Hoe de wagens met het zilverwerk van Jan van Parys in de stad kwamen, vergezeld door 200 gewapende mannen.

Naer dat de voornoemde wagens gepasseerd waren, kwamen daer wederom 25 [illegible] bedekt

met roode fluweel en gestrikt met goude leer, rykeryk gefernist met cypressen hout deze blonken zeer schoon in de zon. Als den koning en de koningin met hare dochter en de ander heeren en damen deze wagens zagen, stonden zy nog al meer versteld, als zy hoorden dat al deze wagens geladen waren met het goud en zilver servies van Jan van Parys.

Als de dochter van den konirg van Spanjen deze wagens zagen aenkomen stond zy zoo versteld, dat zy vraegde of er eenen stervelyken mensch in de wereld was die zoodanige schatten bez.t?

Den koning van Engeland antwoordde, waer het zake dat zy my gezegd hadden dat het den koning van Frankryk was, dat zoude ik het eenige hebben kunnen gelooven, om dat hy een groot en schoon koningryk heeft; maer om eenen burger zulke groote schatten te bezitten dat is onmogelyk.

Als deze kostelyke wagens nu gepasseert waren, kwam daer een escorte van 200 gewapende mannen, die deze wagens opvolgden in schoone ordonnantie vier en vier, en de gelederen dicht in een gedrongen.

Den koning van Spanjen riep den eersten die droeg een vaentjen aen zyne lancie en zeyde tot hem: gy heeren is Jan van Parys in dit gezelschap? Neen of hy zal nog in twee uren tyds niet komen, want hy met zyn byzonderste volk, doet zyne maeltyd hier buyten, antwoordde hy; maer wy zyn hier gesteld om deze 25 wagens te bewaren.

Als de wagens en de 200 mannen voorby waren, ging den koning eten, nadat hy last had gegeven om hem te roepen als Jan van Parys zoude aenkomen. Over tafel werd schier niet anders gesproken, als van de groote pragt en rykdomen van Jan van Parys den koning van Engeland konde van verslagendheyd niet vrolyk wezen; maer de koningin van Spanjen trooste hem zoo zy best konde, en terwylen zy spraken van de aenstaende bruyloft, kwamen daer twee schildknaepen, die riepen: Komt, ziet eens het schoonste volk die ooyt gezien is. Dan stonden zy allegader op van de tafel, en zy liepen naer de vensters en zagen zoo veel volk dat het wonder om zien was.

Hoe de archiers van de garde van Jan van Parys inkwamen met groote triomf en eer.

Terstond kwamen daer zes speellieden met hunne instrumenten al spolende, dan kwam den vaenderik met zyn vaendel op eenen grooten en schoonen hengst gezeten, na hem volgde twee duyzend archiers met hunne wapenrokken aen van goud en zilver geborduerd.

Den koning van Spanjen vraegde aen den vaendrager of Jan van Parys daer was? hy antwoordde: neen, het zyn de archiers van zyne garde. Hoe (zegde den koning) noemt gy dit archiers? het

schynen groote heeren te wezen. Voorwaer (zegde den kapiteyn) gy zult wel wat anders zien als onzen meester komt; en zoo hy dit gezegd had reyde hy met zyn volk voorby het paleys in zeer schoone ordonnantie.

Den koning van Engeland ziende dit schoon en uytgelezen volk voorby passeeren, werd zeer droevig om dat hy zag dat de dochter van den koning van Spanjen, niet veel werk meer, van hem maekte, en om dat er niets anders gesproken werd als van uytnemende schoonheid en de groote rykdommen van Jan van Parys, vreesde van hem onderkropen te worden.

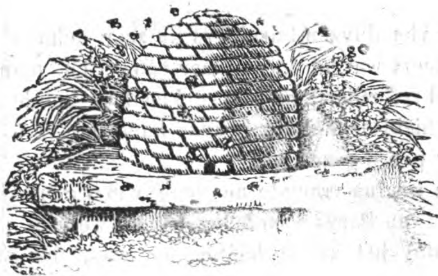
Als deze twee duyzend archiers in order gepasseert waren, kwamen daer weder zee speellieden met hunne zoetluydende instrumenten, en die gaven eenen wonderlyken schoonen klank; zoo dat een iegelyk van hert verheugde.

Daerna volgde een hoofdman met nog twee duyzend archiers, doch schoonder gemonteerd als de eerste.

Den koning van Engeland dit ziende. zegde al schimpende: ik geloof zekerlyk dat deze lieden de eene poort inkomen en de ander wederom uytgaan, om ons te doen loeven.

Den koning van Spanjen dit hoorende, deed al de poorten sluyten die daer Jan van Parys met zyn volk moest inkomen. opdat hy hem niet bedriegen zou;

en hy zond eenen heraut om Jan van Parys te komplimenteeren om nouwkeuriglyk te letten : zoo op het getal zyns volk, als op zynen persoon en zyne hoedanigheden.

Terwylen de archiers mes groote pragt in stille in hunne gelederen zes en zes voorbij passeerden'kwam den heraut bij Jan van Parys, en deed hetgeen hem zyn meester belast had, en als hy alles nauwkeurig had afgezien nam hy zyn afscheyd en hy trok weg.

Als hy wederom kwam, deed hy rapport van al hetheen hy gehoord en gezien had. en bezonderlyk van de schoonheid en het zoetaerdig wezen van Jan van Parys en zyne groote rykdomen, alsook het groot getal van zyne bedienden, allegader zeer rykelyk gemonteerd.

Den koning van Spanjen dit hoorende, zegde : wy mogen hem wel de vriend houden, of anderzins zoude hy met alle die wel geoefende krygsbende die

hy by hem hem heeft, hem wel meerter maken van geheel myn ryk. Dat moet gy zeker doen zegde de dochter, en hem ook zeer eerlyk ontvangen.

Hoe den hofmeester van Jan van Parys eerlik inkwam, met 100 bagien en een groot getal speellieden

Als de vier duyzend archiers in zeer schoon order gepasseert waren, kwam daer een frisch man, lang en wel gefornierd; hy was gekleed in gonde laken en hy hield eenen stok in zyne hand, op een schoon grouw peerd gezeten.

Den koning vraegde aen eene van de pagien of dit Jan van Parys was ? En hy antwoorde : neen maer dat het zynen hofmeester was, den welke n kwam om te zien of het logement gereed waren.

Daerna kwam er eene menigte speellieden met hunne instrumenten, die een geluyd maekte dat ver in de stad gehoort werd.

Daerna kwam den kapiteyn, en dien droeg een bannier van blauw taffetas, en daer in stonden geene wapenen om niet bekend te wezen. Achter hem kwamen 1500 gewapende mannen zeer rykelyk versierd en dat in zeer schoone ordonnantie.

Hoe Jan van Parys zynen solemneelen intrede deed in de stad Burgos met 600 mannen, en hoe eenen ridder voor hem zyn zweerd droeg in eene kostelyke scheede.

Als dit volk wederom gepasseert was, kwam daer eenen ridder aengereden zeer kostelyk gekleed in goude laken, en bezet met fyne peerlen en diamanten, zynen tabbaerd hing leeger als het overkleed van zyn peerd, en hy was gevoert met herminnen, hy droeg in zyne hand een zweerd en de scheede was bedekt met geslagen goud en edele gesteenten.

Achter dezen zweerddrager kwamen 600 mannen gemonteerd op grouwe hengsten, al van eenen haire en gelyke kleeding, en versierd met goude harnassuren, zoo dat het zeer schoon was om zien; boven op de steertriemen stonden zilvere bellen en de heeren die daer op zaten waren zoo schoone dat zy

schenen natuerlyke engelen te wezen, want zy waren zoo dusdanig rykelyk gekleed, dat het my onmogelyk is om te beschryven, en zoo kwamen zy twee en twee in zeer schoone ordónnantie voorby het paleys gereden.

Als de dochter van den koning van Spanjen en de vrouwen dit hoorden, riepen zy : waer aen kunnen wy hem kennen ? den heraut antwoordde : aen den gouden commando-stok die hy in zyne hand heeft, omzet met diamanten en aen den gouden halsdoek die hy draegt.

O God van den hemel (zeyde de koningin) zynder nog meer krygslieden in de wereld, by mynder trouw (zeyde den koning van Portugael) het waer kwaed twist te maken tegen zulk eenen man, ik geloof dat in de wereld zoo veel rykdommen niet zyn of kunnen wezen, als wy heden gezien hebben.

Als Jan van Parys met al zyn volk gepasseerd was, sloeg de klok vier uren, en dan kwamen de vrouwen by den koning, die hem verzochten ootmoedelyk dat hy Jan van Parys ter feest zou nooden, hetwelk hy hun beloofde te doen.

Hoe den Koning van Spanjen eenen Graef en eenen Baron zende, om Jan van Parys te gaen nooden om op de feest te komen.

Nadat Jan van Parys eenigen tyd in zyn kwartier geweest had, zond den koning van Spanjen ten verzoeke van zyne huysvrouw en hare dochter twee van zyne herauten, den eenen zynde eenen graef en den anderen eenen baron naer het kwartier van Jan van Parys, en zeyde : Gaet by Jan van Parys en groet hem van onzent wegen, en zegt dat ik en de vrouwen hem doen bidden, dat hy gelieft zoo goed te wezen van by ons in het paleys te komen op de feest van myne dochter.

Als de herauten in het kwartier van Jan van Parys kwamen, vonden zy de straten al afgesloten met draeyboomen en overal wel bezet met schildwachten zoo wel te voet als te peerd, waer af zy zeer verwondert waren.

Als zy nu voor het logement van Jan van Parys kwamen, zoo zagen zy eene groote menigte van krygsknechten wel gewapend daer staen in slagorder, en den hofmeester stond voor de poort zeer rykelyk gekleed.

De herauten vraegden hem of zy Jan van Parys mogten spreken ? hy hoorende dat zy herauten waren van Spanjen, bragt hun binnen, en als zy in de eerste zael kwamen, vonden zy die behangen met

kostelyke tapyten en kunstige sapyten, de welke verbeelden de verwoesting van Troyen met groote persoonagien, en als zy daer een weynig hadden staen zien, kwam daer eenen heyman, en die gehoord hebbende wie zy waren, en wat zy kwamen doen, ging aenstonds de wet doen van hunne komst.

Jan van Parys dit hoorende, zende seffens zynen cancelier by hun, en deed hun vragen waerom hunnen meester niet zelfs kwam dat hy immers beenen had.

Als den cancelier aen de herauten dit rapport maekt, waren zy zeer beschaemt om dat zy die antwoorde aen hunnen meester moesten gaen dragen. Nadat zy aldus verbaest zynde hun afscheyd genomen hadden, trokken zy wederom terug.

Den koning van Arragon dit hoorende en bemerkte dat hy uyt afgunstigheid alzoo sprak, zeyde al lachende : By aldien het my te doen stond, ik zou hem gaen bezoeken, en wilt den koning van Spanjen dit doen, ik zal met hem om allen twist en onheylen te voorkomen; want gy weet immers dat hy een gewapende mannen by hem heeft, zoo dat hy al oogenblikken in staet is om hem niet alleen meester te maken van deze stad, maer van geheel myn ryk overzulks zoo raed ik u als vriend, laet ons hem op de bruyloft roepen.

Hoe den koning van Spanjen vergezelschapt zynde van andere koningen, Jan van Parys ging ter bruyloft nooden, en hoe zy ontvangen werden.

Als den koning en de koningin van Spanjen deze woorden gehoord hadden van den koning van Arragon prysden zy hem grootelyks, en zyne spaensche majesteyt zegde : het is beter om alle gevaer te voorkomen, dat wy een weynig simuleeren aen de wetten en ordinatien van het ryk, dewelke uytdrukkelyk gebieden dat men den koning moet gehoorzaam wezen in alle redelyke zaken. Doch niet tegenstaende zoo ik evenwel bezoeken en zien of ik hem kan medebrengen. Lieven vader, doet dat toch om Godswil, (zegde de dochter van den koning van Spanjen), ik zou hem begeeren te zien en te spreken.

Als den koning van Spanjen en den koning van Arragon met veel baenderheeren meynden uyt te gaen, liep den koning van Engeland mede, maer dan

blyfde den dien van Arragon t'huys. Als zy nu aen den eersten balieboom gekomen waren, zagen zy hoe en op wat manier de straten afgesloten en met schildwachten bezet waren.

Den koning die vraegde aen eenen van de wagt of hy Jan van Parys niet konde spreken? wie zyt gy vraegde den schildknaep? ik ben den koning van dezen lande, antwoorde hy. Den poortier dit hoorende leyde de koningen naer het logement van Jan van parys, en daer vonden zy den kapiteyn van de garde zeer kostelyk gekleed, en zy vraegden hem om Jan van Parys te mogen spreken? en nadat hy verstaen had wie zy waren en wat zy kwamen doen, leyde hy hun in de gemeyne zael met hun bediende.

Terstond ging den kapiteyn kloppen aen de raedskamer, en zeyde tot eenen van de deurwaerders dat den koning van Spanjen en den koning van Engeland gekomen waren om hunnen heer te spreken,

Den kancelier dit hoorende, kwam uyt de kamer met 50 waenderheeren in zeer schoonen staet, onder de welke waren de hertogen van Orleans en Bourbon, en hy ontving de koningen met alle teekenen van eer en respect, en hy zegde tot den koning: Heer, wat komt gy hier doen, gy die zoo groote tydkorting hebt in uw paleys en zyt willekom in uw zelfde landschap.

Den koning van Spanjen zeyde: ik kan niet mankeeren van Jan van Parys te komen bezoeken en

en hem te nooden, aengezien de bruyloft gaet beginnen van myne dochter, zoo bid ik hem ootmoedelyk dat hy my gelieft de eer aen te doen van mede te gaen naer myn paleys, want de vrouwen zyn in groot verlangen om hem te zien en te spreken.

Daerom bid ik, maekt dat wy hem spreken is het mogelyk. Ja zeker zegde den cancelier, komt, ik zal u den weg wyzen. En dan leyde hy hun in de raedkamer die behangen was met rood satyn gestikt met loofwerk van goud; daerna klopte hy aen den kamer van den geheymen raed daer Jan van Parys in was. behange met groene fluweele stukken met peerlen en diamanten, daer in verbeeld stond twee grysaerds die eene maegd bekorde, en verscheyde andere historien uyt het oud testament. In den hoek van de kamer stond eenen hoogen zetel met dry trappen, bedekt met eenen kostelyken gouden pels, daer boven was een zeer rykelyk pavilioen allegader versierd met goude en edele gesteenten, die eenen wonderlyken glans aen hun gaven.

Hoe den koning van Frankryk zeer kostelyke geschenken vereerde aen den koning van Spanjen zynen schoonvader, en hoe hy van hem oerlof nam en wederom reysde naer Frankryk.

Daer werd ook groote eer bewezen aen de baenderheeren van Spanjen die hunne prinses hadden uytgeleyd gedaen tot Parys toe, daer zy goede sier maeckten gedurende den tyd van zes maenden lang, en daerna namen zy hun afscheyd van den koning en de koningin, en van al de edellieden van het hof en a'zoo keerden zy wederom naer Spanjen, alwaer zy alles verhaelde wat zy gehoord en gezien hadden en hoe zy overal met grooten luyster ontvangen zyn geworden.

Als er nu negen maenden verscheenen waren, baerde de koningin eenen schoonen jongen zoon, die naer de dood van zynen vader koning van Frankryk geworden is, dien is gekomen tot eenen hoogen ouderdom, hy regeerde 't koningryk zeer verstandig.

Vyf jaren daerna gelag zy van eenen tweeden zoon, denwelken koning vau Spanjen werd naer de dood van zynen grootvader, en hy regeerde de Spanjaerden met verstand en in vrede.

Daerna zoo scheyden zy uyt deze wereld om te reyzen naer de eeuwige glorie des Hemels, daer ik God om bid dat hy ons de gratie wilt geven, dat wy daer mogen komen. Amen.

